

Uroczyste klekotanie, czyli Dzień Bociana Białego

2020-05-29

Bociany białe (*Ciconia ciconia*) są nieodłącznym symbolem polskiej wsi i jednym ze zwiastunów wiosny. Polska jest europejską ostoją bociana białego. Szacuje się, że w naszym kraju gniazduje około 50 000 par bocianów, a co piąty przedstawiciel tego gatunku związany jest z Polską.

W naszym kraju najwięcej bocianów białych zasiedla Warmię i Mazury. Na powierzchni prawie 150 tys. hektarów rozciąga się specjalny obszar ochrony ptaków Natura 2000 Ostoja Warmińska. Populacja bociana na terenie ostoi osiąga największe zagęszczenie – 71 par na 100 km². Jedną z najliczniej zasiedlonych miejscowości jest Żytkowo, często nazywane „stolicą bocianów”. Do zamieszkanego przez 19 osób wsi, co roku przylatuje około 40 bocianów. Po wykluciu młodych jest ponad 100!

Bocian biały gniazduje w Europie, Azji i na południu Afryki. Przeloty na zimowiska tych ptaków odbywają się dwiema trasami. Bociany z Europy zachodniej lecą przez Gibraltary, a nasze polskie i gniazdujące dalej na wschodzie i południu kontynentu – przez Bosfor.

Pierwsze powracające z zimowisk osobniki mogą pojawiać się już pod koniec lutego, ale ich wczesnowiosenny przylot przypada najczęściej na drugą połowę marca i pierwszą połowę kwietnia. Samiec oznajmia zajęcie gniazda typowym dla bocianów klekotaniem. Dźwięk ten ma na celu zwrócenie uwagi samicy, a klekot wydawany w duecie przez ptaki obu płci jest częścią rytuału godowego i ma odstraszać inne bociany, pojawiające się z zamiarem przejęcia gniazda. Bociany przystępują do swoich pierwszych lęgów w wieku 4-5 lat i składają najczęściej od 3 do 5 jaj. Młode osobniki wykluwają się po ok. 33 dniach, a do momentu podejmowania prób wstawania mija jeszcze 60-65 dni.

Zagrożenia dla bocianów

Niestety, działalność człowieka może wpływać niekorzystnie na populację bocianów. Jednym z głównych zagrożeń jest rozwój rolnictwa przemysłowego i postępująca mechanizacja rolnictwa, co prowadzi do powstawania upraw monokulturowych. Wiele ptaków zatrutych jest też środkami owadobójczymi lub ginie w czasie sianokosów pod urządzeniami tnącymi. Kolejnym istotnym problemem jest zanikanie łąk będących podstawowym miejscem żerowania tego gatunku. Następuje to poprzez przekształcanie łąk w grunty orne, osuszanie terenów podmokłych oraz ich zarastanie w wyniku zaprzestania użytkowania. Na zanikanie miejsc bytowania bocianów ma również wpływ regulacja rzek i drobnych cieków wodnych.

Poważne niebezpieczeństwo dla bocianów stanowią napowietrzne linie energetyczne, zwłaszcza w sytuacji gdy coraz więcej bocianów buduje gniazda na słupach linii energetycznych. Młode uczące się latać często giną porażone prądem. Problem ten dotyczy również dorosłych bocianów. Zakłady energetyczne stosują rozwiązania techniczne znacząco zmniejszające to zagrożenie.

W trosce o polskie ptaki

Wśród podejmowanych działań interwencyjnych należy wymienić m.in. wykonywanie platform gniazdowych na dachach budynków oraz słupach wolnostojących, wykonywanie podstaw pod gniazda, ułatwiających ptakom budowę i zasiedlenie gniazd.

W celu umożliwienia funkcjonowania bocianów w naszym środowisku potrzebne jest utrzymanie i odtworzenie terenów, które stanowią atrakcyjne dla nich żerowiska, w szczególności żyznych łąk, obrzeży stawów, terenów zalewowych rzek. Bociany lubią też żerować na pastwiskach, wśród pasących się tam zwierząt. Żerują również na polach, podczas orki i żniw kiedy znacznie łatwiej o zdobycz. Bocian biały jest mięsożercą, żywi się owadami, rybami, płazami, gadami, małymi ssakami i ptakami. Popularna opinia, że bociany są „żabojadami” jest nie jest do końca prawdziwa. Co prawda nie pogardzą ropuchą, ale zdecydowanie wolą owady.

Bocian biały jest gatunkiem podlegającym w Polsce ochronie ścisłej i wymagającym ochrony czynnej. Figuruje on w załączniku I Dyrektywy 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, (Dyrektywy ptasiej) i jest przedmiotem ochrony w ramach sieci Natura 2000. Z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Przyrody „pro Natura” od 2003 roku obchodzony jest Dzień Bociana Białego.